

ΑΟΖ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΕΕ

ΑΣΤΕΡΗΣ ΠΛΙΑΚΟΣ, ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΔΙΚΑΙΟΥ ΕΕ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

pliakos@aueb.gr

I. Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ ΚΑΙ Η ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ-ΕΝΩΣΙΑΚΗ ΡΗΤΡΑ

Η Συνθήκη για το Δίκαιο της Θάλασσας (ΣΔΘ) αποτελεί το σύνταγμα του δικαίου των θαλασσών και των ωκεανών.

Η ΣΔΘ ρυθμίζει τα χωρικά ύδατα, την υφαλοκρηπίδα, τη συνορεύουσα ζώνη, την Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ), την ανοικτή θάλασσα. Θέτει κανόνες για την ελεύθερη ναυσιπλοΐα, τη χρήση των πόρων, την προστασία και τη διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος και την επίλυση των διαφορών

Η ΕΕ δεν είναι κράτος, όμως συμμετέχει στις διεθνείς συνθήκες, παράλληλα με τα κράτη, όπως και στη ΣΔΘ. Ειδικές διατάξεις της ΣΔΘ προβλέπουν ότι αυτή εφαρμόζεται *mutatis mutandis* και στην ΕΕ, λόγω της παραχώρησης αρμοδιοτήτων από τα κράτη μέλη της σε αυτή.

Στην επισυναπτόμενη στη ΣΔΘ « Δήλωση για την αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σχετικά με τα θέματα» τα οποία αυτή ρυθμίζει, αναφέρονται οι τομείς αποκλειστικής και συντρέχουσας αρμοδιότητας της ΕΕ, καθώς και πολιτικές της με ενδεχόμενες επιπτώσεις.

Ιδιαίτερη σημασία έχουν επίσης οι διατάξεις του μέρους XV για την επίλυση των διαφορών.

Πρώτη επιδίωξη είναι η υποχρέωση επίλυσης των διαφορών με ειρηνικά μέσα.

Ελλείψει αυτών, προβλέπονται πολλές διαδικασίες οι οποίες συμπεριλαμβάνουν το Διεθνές Δικαστήριο για το Δίκαιο της Θάλασσας (Αμβούργο), το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, ένα διαιτητικό δικαστήριο και ένα ειδικό διαιτητικό δικαστήριο, η επιλογή των οποίων προϋποθέτει σχετική διακήρυξη.

Αξιίζει να επισημανθεί ότι για την ΕΕ η επιλογή του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης δεν ισχύει, λόγω του άρθρου 34.1 του κανονισμού λειτουργίας του που περιορίζει τη δικαιοδοσία του σε διενέξεις μεταξύ κρατών.

ΕΠΙΛΥΣΗ ΔΙΑΦΟΡΩΝ

II. ΑΥΤΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΙΑΚΗΣ ΕΝΝΟΜΗΣ ΤΑΞΗΣ ΚΑΙ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ

- ▶ Φύση του δικαίου της ΕΕ. Ευθύς εξ αρχής, υπό την επίδραση της νομολογίας του ΔΕΕ, η ΕΕ προσδιορίστηκε ως μια νέα και χωριστή έννομη τάξη, ως μια αυτόνομη τάξη, η οποία ισχύει και έναντι του διεθνούς δικαίου.
- ▶ Ιεράρχηση κανόνων της ΕΕ και του διεθνούς δικαίου. Το άρθρο 216.2 ΣΛΕΕ προσδιορίζει ειδικότερα την ιεραρχική σχέση του δικαίου της ΕΕ προς το διεθνές δίκαιο. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό «2. Οι συμφωνίες που συνάπτει η Ένωση δεσμεύουν τα θεσμικά όργανα της Ένωσης και τα κράτη μέλη». Κατά τη νομολογία, η δέσμευση αυτή αφορά και τους κανόνες του διεθνούς εθιμικού δικαίου. Από τη διάταξη αυτή συνάγεται ότι το δευτερογενές ή παράγωγο ενωσιακό δίκαιο πρέπει να ερμηνεύεται σύμφωνα με τις διεθνείς υποχρεώσεις της ΕΕ. Έχει κριθεί ότι όταν όλα τα κράτη μέλη είναι συμβαλλόμενα μέρη μιας διεθνούς συνθήκης, στην οποία η ΕΕ δεν είναι, το δευτερογενές δίκαιο της ΕΕ πρέπει να ερμηνεύεται, λαμβανομένου υπόψη της διεθνούς συνθήκης. Επιπρόσθετα, εάν διάταξη του παραγώγου δικαίου προσκρούει σε διεθνείς κανόνες που δεσμεύουν την ΕΕ, η εν λόγω διάταξη είναι άκυρη.

ΕΝΩΣΙΑΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΔΙΑΦΟΡΩΝ

- ▶ Συστήματα επίλυσης των διαφορών. Σε σχέση με τα διεθνή δικαστήρια, το άρθρο 344 ΣΛΕΕ προβλέπει ότι «Τα κράτη μέλη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να μη ρυθμίζουν διαφορές σχετικές με την ερμηνεία ή την εφαρμογή των Συνθηκών κατά τρόπο διάφορο από εκείνον που προβλέπουν οι Συνθήκες».
- ▶ Η υποχρέωση αυτή αφορά και τις διαφορές μεταξύ κρατών μελών που έχουν σχέση με τη ΣΔΘ. Υπόθεση: ρίψη ραδιενεργών αποβλήτων από το Ηνωμένο Βασίλειο στη θάλασσα της Ιρλανδίας, η οποία στην αρχή προσέφυγε σε διαιτητικό δικαστήριο, σύμφωνα με τη ΣΔΘ, το οποίο όμως ανέστειλε τη διαδικασία, γνωστοποιώντας την υπόθεση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία προσέφυγε κατά της Ιρλανδίας για παραβίαση αποκλειστικής αρμοδιότητας και της αρχής της καλόπιστης συνεργασίας.
- ▶ Το τότε ΔΕΚ, επικαλούμενο το άρθρο 282 ΣΔΘ έκρινε ότι το άρθρο αυτό του παρέχει αποκλειστική δικαιοδοσία, η οποία αποκλείει την εφαρμογή των άλλων μηχανισμών επίλυσης διαφορών που προβλέπει η ΣΔΘ, διαπιστώνοντας έτσι ότι η Ιρλανδία παραβίασε την αρχή της καλόπιστης συνεργασίας και της υποχρέωσής της να φέρει τη διαφορά ενώπιον του.

ΤΟ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΗΣ ΕΕ

Νομολογία Δικαστηρίου της ΕΕ

Αφής στιγμής η παρακείμενη κράτους μέλους υφαλοκρηπίδα εμπίπτει στην, αν και λειτουργική και περιορισμένη κυριαρχία του, εργασία εκτελεσθείσα επί σταθερών ή πλωτών εγκαταστάσεων επί της εν λόγω υφαλοκρηπίδας στο πλαίσιο δραστηριοτήτων εξερευνήσεως και/ή εκμεταλλεύσεως των φυσικών πόρων πρέπει να θεωρείται, για την εφαρμογή του δικαίου της Ενώσεως, ως εκτελεσθείσα επί του εδάφους του εν λόγω κράτους.

Το επωφελούμενο των οικονομικών πλεονεκτημάτων εξερευνήσεως και/ή εκμεταλλεύσεως των πόρων επί του τμήματος της παρακείμενης υφαλοκρηπίδας του κράτος μέλος δεν πρέπει υπό την έννοια αυτή να εκφεύγει της εφαρμογής των διατάξεων του δικαίου της Ενώσεως, σκοπός των οποίων είναι η διασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων οι οποίοι ασκούν την επαγγελματική δραστηριότητά τους επί τέτοιων εγκαταστάσεων

ΟΔΗΓΙΑ 2014/89, ΤΗΣ 23ΗΣ ΙΟΥΛΙΟΥ 2014, ΠΕΡΙ ΘΕΣΠΙΣΕΩΣ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΘΑΛΑΣΣΙΟ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ

- ▶ Εξέλιξη αρμοδιοτήτων της ΕΕ. Κατά τους όρους της Δήλωσης αυτής: «Η εμβέλεια και η άσκηση αυτών των κοινοτικών αρμοδιοτήτων εξελίσσονται, εκ φύσεως, συνεχώς, και η Κοινότητα δύναται να συμπληρώσει ή να τροποποιήσει την παρούσα δήλωση, εφόσον χρειαστεί, σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 4 του παραρτήματος ΙΧ της σύμβασης».
- ▶ Προοίμιο Οδηγίας 2014/89: ο θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός στηρίζει και διευκολύνει την εφαρμογή της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη (στρατηγική Ευρώπη 2020). Ο παράκτιος και θαλάσσιος τομέας έχουν σημαντικές δυνατότητες βιώσιμης ανάπτυξης και είναι καίριας σημασίας για την υλοποίηση της στρατηγικής Ευρώπη 2020, όπως και της ΓΑΛΑΖΙΑΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ, οι οποίες θα μπορούσαν να υποστηριχθούν επαρκώς από την αυξημένη εμπιστοσύνη και ασφάλεια των επενδυτών που επιτυγχάνεται μέσω του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού.

ΟΔΗΓΙΑ 2014/89, βασικές διατάξεις:

Χάρη συνεισφοράς και ασφαλείας δικαίου θα πρέπει να καθορισθεί το γεωγραφικό πεδίο του θαλασσιού χωροταξικού σχεδιασμού σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία της Ένωσης και το διεθνές ναυτικό δίκαιο, ιδίως τη ΣΔΘ. Οι αρμοδιότητες των κρατών μελών σε σχέση με τα θαλάσσια σύνορα και τη δικαιοδοσία δεν μεταβάλλονται με την παρούσα οδηγία.

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη της αρχή της προφύλαξης και την αρχή της προληπτικής δράσης, όπως ορίζονται στο άρθρο 191 παράγραφος 2 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διαβουλεύονται και να συντονίζουν τα σχέδιά τους με τις αρχές των ενδιαφερόμενων κρατών μελών και να συνεργάζονται με τις αρχές της τρίτης χώρας σε μια θαλάσσια περιοχή, σύμφωνα με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των εν λόγω κρατών μελών και τρίτων χωρών δυνάμει του ενωσιακού και του διεθνούς δικαίου. [...]. Δεδομένων των διαφορών μεταξύ των διαφόρων θαλάσσιων περιφερειών ή υποπεριφερειών και παράκτιων περιοχών, δεν είναι σκόπιμο να ρυθμιστεί λεπτομερώς στην παρούσα οδηγία η μορφή των εν λόγω μηχανισμών συνεργασίας.

ΤΡΟΠΟΣ ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ: ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΔΕΕ

Άρθρο 74 ΣΔΘ (Οριοθέτηση της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης μεταξύ κρατών με έναντι ή προσκείμενες ακτές). 1. Η οριοθέτηση της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης μεταξύ κρατών με έναντι ή προσκείμενες ακτές πραγματοποιείται κατόπιν συμφωνίας με βάση το διεθνές δίκαιο όπως ορίζεται στο άρθρο 38 του καταστατικού του διεθνούς δικαστηρίου, με σκοπό την επίτευξη δίκαιης λύσης. 2. Αν δεν επιτευχθεί συμφωνία μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα, τα ενδιαφερόμενα κράτη προσφεύγουν στις διαδικασίες που προβλέπονται στο μέρος XV της ΣΔΘ.

Άρθρο 282 ΣΔΑ (Υποχρεώσεις δυνάμει γενικών, περιφερειακών ή διμερών συμφωνιών). Αν κράτη μέρη τα οποία είναι μέρη σε διαφορά σχετικά με την ερμηνεία ή εφαρμογή της παρούσας σύμβασης έχουν συμφωνήσει, μέσω γενικής περιφερειακής ή διμερούς συμφωνίας ή άλλως ότι μια τέτοια διαφορά, θα υποβάλλεται με αίτηση οποιουδήποτε μέρους στη διαφορά σε διαδικασία η οποία συνεπάγεται δεσμευτική απόφαση, η διαδικασία αυτή θα εφαρμόζεται αντί των διαδικασιών που προβλέπονται στο παρόν μέρος εκτός αν τα μέρη συμφωνούν διαφορετικά.